

Makten växer men färre bevakar den

– om den krypta svenska korrespondentkåren i Bryssel

Sigrid Melchior*

Med jämna mellanrum hörs likartad kritik från svenska EU-politiker, Brysselkorrespondenter, ledarskribenter och medieforskare: den svenska EU-bevakningen har allvarliga brister och en anledning är att det är för få svenska EU-korrespondenter i Bryssel.

”Medan kvaliteten i den EU-bevakning som finns är god, är omfattningen alldeles för knapp och oregelbunden. Svenska medier har snarast dragit ned på EU-bevakningen i takt med att unionen blivit allt viktigare för de nationella politiska besluten och den nationella lagstiftningen”, skriver till exempel fyra statsvetare i branschtidningen Journalisten.¹

---

* Sigrid Melchior är sedan 2007 frilansjournalist i Bryssel. Hon bevakar EU för svenska medier, bland annat som krönikör i *Dagens Samhälle* och programledare för podcasten *Brysselbubblan*. Hon har också skrivit *Handbok i EU-journalistik* och *EU-handboken* och undervisar på svenska journalisthögskolor.

¹ ”Svensk EU-bevakning under all kritik”, debattartikel, Journalisten, 18 augusti, 2011

Dagens Nyheter har granskat hur mycket EU egentligen påverkar svensk politik, genom att räkna andelen svenska lagar som är en direkt följd av redan fattade EU-beslut. DN kommer fram till att de senaste fem åren har i genomsnitt 37 procent av svenska lagar ursprung i EU-beslut.² Trenden är att EU-påverkan blir större över tid, samtidigt som antalet svenska korrespondenter som bevakar hur EU-besluten fattas blir färre.

Finns det för få svenska EU-korrespondenter? Man kan i alla fall konstatera att det idag är färre än tidigare och att minskningen paradoxalt nog har skett samtidigt som EU:s makt har ökat. Man kan också konstatera att det är färre svenska journalister som bevakar EU än journalister från våra nordiska grannländer, sett till folkmängd.

Metod

Den data som används här för att visa utvecklingen av den svenska korrespondentkåren i Bryssel kommer ifrån *EU-kommissionens* listor över ackrediterade journalister.

Alla journalister som vill kunna närvara på presskonferenser i *EU-kommissionen*, utskottsmöten i *EU-parlamentet* eller ställa frågor till ministrar efter mötena i *EU:s ministerråd* – kort sagt bevaka de tre huvudsakliga EU-institutionerna – måste vara ackrediterade. Det är *EU-kommissionen* som ansvarar för den gemensamma ackrediteringen.

---

² ”Fakta i frågan: Hur stor makt har EU i Sverige?”, *Dagens Nyheter*, 2 maj 2019.

Tyvärr vägrar *EU-kommissionen* att lämna ut ackrediteringslistorna. Listor från de flesta år mellan 1994 och 2019 har dock kunnat samlas in från källor utanför kommissionen. Men vissa år saknas i sammanställningen.

För att komplettera de saknade åren har uppgifter om den svenska korrespondentkåren de senaste tio åren samlats in genom direkta kontakter med redaktörer och tidigare Brysselkorrespondenter.

EU-kommissionens ackrediteringslista är den mest neutrala sammanställningen över den svenska presskåren i Bryssel och den enda sammanställning som tillåter jämförelser över tid och mellan olika länders pressnärvaro i Bryssel.

Men det finns också några problem med att använda *EU-kommissionens* lista.

För det första så var ackrediteringslistan över de omkring tusen Brysselkorrespondenterna fram tills för några år sedan publicerad i form av en telefonkatalog, som kom ut flera gånger om året. Sedan några år tillbaka finns listan enbart i en databas.

Ett metodproblem är att det kan slumpa sig så att det vid mättillfället – alltså det datum då kommissionen skrev ut sin katalog – fanns exempelvis två ackrediterade journalister för en tidning som egentligen bara ska ha en korrespondent, om den nya korren börjat jobba medan den gamla fortfarande stod kvar på listan.

Det motsatta gäller också: om mättillfället varit under en månad då en tidning har kallat hem sin korrespondent och inte hunnit ersätta med en ny, kan det i statistiken felaktigt se ut som om tidningen inte har haft någon korrespondent alls det året.

För det andra så krävde *EU-kommissionen* länge ett brev från en redaktör som intygade att journalisten i fråga arbetade för dem för att få bli ackrediterad. Det är först efter 2015 som frilansjournalister kan bli ackrediterade utan ett sådant brev.

Det innebär att många frilansjournalister historiskt har bokförts som fasta EU-korrespondenter för den tidning vars redaktör har skrivit det nödvändiga brevet – ibland som en ren väntjänst, eller för en enda artikel – medan journalisten kanske i huvudsak jobbat för en helt annan tidning eller för flera olika.

Det innebär också att det i perioder funnits personer som varit verksamma som frilansjournalister i Bryssel utan att ha någon EU-ackreditering, på grund av att de inte kunnat producera det nödvändiga brevet.

På grund av dessa metodproblem bör man inte lägga för stor vikt vid enskilda uppgifter, utan i stället försöka urskilja mönstren över tid.

Det är också värt att påminna om att det faktum att en tidning har en Brysselkorrespondent och en annan tidning inte har det, inte nödvändigtvis betyder att den första har mer eller bättre EU-bevakning.

Svenska Brysselkorrespondenter idag

I januari 2019 var sammanlagt tio journalister ackrediterade till EU-institutionerna för svenska medier. *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Sveriges radio*, *Sveriges television*, *nyhetsbyrån TT* och den ekonomiinriktade nyhetsbyrån *Direkt* hade samtliga varsin ackrediterad journalist.

Två journalister var vid mättillfället ackrediterade för den svenska EU-sajten *Europaportalen*. Det är missvisande: *Europaportalen* har normalt sett en korrespondent i Bryssel men utökade redaktionen tillfälligt i början av 2019 under upptakten till EU-parlamentsvalet i maj.

Slutligen är två svenska frilansjournalister ackrediterade till EU-institutionerna, varav undertecknad är en.

Antalet svenska korrespondenter i Bryssel är stabilt. De senaste åren har nio eller tio svenska journalister varit ackrediterade vid EU-institutionerna i Bryssel, för de ovan nämnda medierna.

För att sätta siffran i ett sammanhang kan Bryssel-närvaron jämföras med svenska medias närvaro i USA. I oktober 2019 var det 15 korrespondenter och 19 frilansjournalister som rapporterar för svenska medier från USA, utöver fotografer och kameramän.³

De stora svenska redaktionerna som har en Brysselkorrespondent, till exempel *DN*, *SvD* och *SR*, har ofta två USA-korrar. Och flera stora nyhetsredaktioner som helt saknar Brysselkorrespondent har medarbetare i USA, till exempel *TV4*, *Dagens industri* och *Expressen*. Faktum är att *Aftonbladet* har tre korrespondenter i USA (Washington, New York och Los Angeles), men ingen i Bryssel, där en stor del av den svenska inrikespolitiken utformas.

---

³ Swedish correspondents and press officers in the United States, Sveriges ambassad i Washington, oktober 2019. https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassader/usa-washington/documents/swedish_correspondents_october-2019.pdf

Den svenska korrespondentkåren över tid

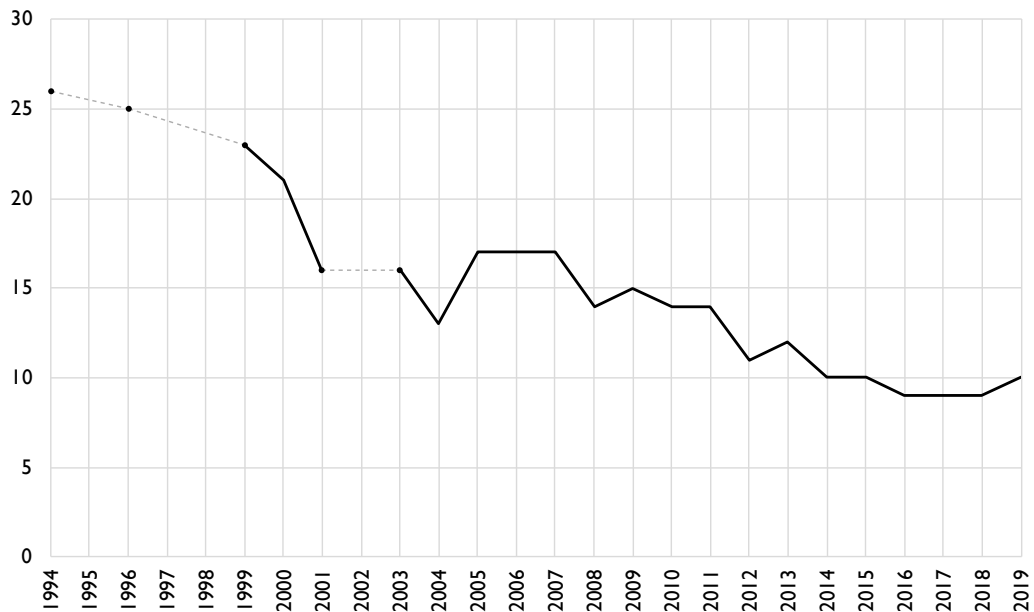
Blir det färre och färre svenska Brysselkorrespondenter, som kritikerna hävdar? Svaret är tveklöst ja. År 1994, då Sverige förberedde sig för att gå med det som då hette *EG* var 26 journalister ackrediterade för svenska medier. I dag, 25 år senare, är det i stort sett bara en tredjedel så många.

När Sverige var på väg in i EU-samarbetet satsade många medier på att utbilda såväl medarbetarna som läsarna. Vissa tidningar gav under en period ut särskilda EU-bilagor, till exempel *Dagens Industris* specialtidning *Det nya Europa*.

Det är naturligt att såväl intresset för EU som antalet Brysselkorrespondenter sjönk direkt efter att medlemskapet var ett faktum. Men den svenska mediala närvaron har fortsatt att sjunka kontinuerligt under hela 1990-talet och 2000-talet, trots att Europasamarbetet har blivit mer, inte mindre, viktigt.

Under 1990-talet utgjordes den svenska korrespondentkåren av fler än tjugo journalister, under 2000-talets första decennium var det mellan 15 och 20 svenska korrerar i Bryssel, och sedan 2010 har det aldrig varit fler än 15.

Figur 1. Ackrediterade journalister för svenska medier 1994–2019

Kommentar: Antalet journalister för svenska medier med EU-ackreditering, åren 1994 till 2019. Uppgifterna kommer ifrån EU-kommissionen, förutom åren 2013, 2014, 2015, 2017 och 2018 där siffran sammanställts genom direkta kontakter med tidigare och nuvarande Brysselkorrespondenter. Streckad linje markerar att data saknas för de aktuella åren.

Dagstidningar

Vad gömmer sig bakom de sjunkande siffrorna? Framför allt är det dagstidningarna som har dragit ner på sin Brysselbevakning.

Dagens Nyheter hade under 1990-talet två korrespondenter i Bryssel, men under 2000-talet och framåt bara en korrespondent. Under 2016 och 2017 var tidningens EU-reporter i själva verket stationerad i Stockholm och bara i Bryssel på resor. (Även om *DN:s* EU-bevakning också under denna tid var mer omfattande än de flesta andra svenska medier.) Sedan 2017 har *DN* återigen en fast korrespondent i Bryssel.

Sveriges andra morgontidning med rikstäckande ambitioner, *Svenska Dagbladet*, hade också två ackrediterade journalister i Bryssel på 1990-talet. Mellan 2002 och 2009 har tidningen haft en fast korrespondent och från 2010 och framåt en frilansmedarbetare.

Dagens Industri hade i mitten av 1990-talet två korrespondenter och mellan 1999 och 2011 en korrespondent. Åren 2009 och 2010 var två journalister ackrediterade för tidningen, då en frilansjournalist jobbade för den kortlivade tv-satsningen *Di TV* vid sidan av den reguljära korrespondenten. Sedan 2011 har *Dagens Industri* över huvud taget ingen korrespondent i Bryssel.

Expressen hade en fast korrespondent under 1990-talet och *Aftonbladet* hade under flera år i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet frilansjournalister ackrediterade i Bryssel. Men de senaste femton åren har ingen av de båda kvällstidningarna haft någon kontinuerlig EU-närvaro.

Göteborgs-Posten är den svenska lokaltidning som har haft störst närvaro i Bryssel. Mellan 1994 och 2006 hade tidningen en eller två – ibland till och med tre – fasta korrespondenter och mellan 2007 och 2012 en stringer. Men sedan 2013 har inte heller *GP* någon medarbetare på plats.

År efter år har svenska dagstidningar skurit ner på antalet EU-korrespondenter. Men knappt några nya medier har tillkommit: bara nättidningen *Europaportalen* som förmedlar EU-nyheter på svenska och sedan 2009 har en ackrediterad korrespondent i Bryssel.

Tabell I. Svenska medier med ackrediterade EU-journalister 1994–2019

	1994	1996	1999	2000	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*	2016	2017*	2018*	2019
SVT	3	1	2	1	3	3	3	3	3	4	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
SR	2	3	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
SVD	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
TT	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Direkt		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
DN	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	**	**	**	1
Land		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
DI	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1								
GP	1	2	1	1		1	1	3	3	1	1	1	1	1	1							
ERA					1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
Europaportalen												1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2
Riksdag och Departement					1	1	1	1	1	1	1	1	1									
Aftonbladet		1	1	2	1	1				1												
Transportnytt									1	1	1	1	1									
Förenade Landsortstidningar	2	1	1	1																		
Expressen	1	1	1	1																		
Aktuellt i Politiken			1	1	1	1																

	1994	1996	1999	2000	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*	2016	2017*	2018*	2019	
Veckans Affärer	2	1	1																				
Dagen		1	1	1																			
Sydöstran		1	1	1																			
Foodwire										1	1												
Gotlands Allehanda			1	1																			
Pressens tidning				1	1																		
Sydsvenskan	1	1																					
TV4	1		1																				
Finanstidningen	1																						
Radio Rix	1																						
TCO-tidningen	1																						
Östgöta Corren		1																					
Övrigt/frilans	3	2	1					2	1							2	2	2	3	3	2	2	2
Totalt	26	25	23	21	16	16	13	17	17	17	14	15	14	14	11	12	10	9	9	9	9	10	10

* Uppgifterna från 2013, 2014, 2015, 2017 och 2018 kommer inte från EU-kommissionens ackrediteringslistor, utan genom direkta kontakter med tidigare och nuvarande korrespondenter.

** Dagens Nyheter hade dessa år en EU-korrespondent på heltid, men hon var baserad i Stockholm och reste till Bryssel vid behov.

Kommentar: Svenska medier med ackrediterade journalister i Bryssel, åren 1994 till 2019. Uppgifterna kommer ifrån EU-kommissionen, förutom åren 2013, 2014, 2015, 2017 och 2018 där siffran sammanstälts genom direkta kontakter med tidigare och nuvarande Brysselkorrespondenter.

Fackpress

Från början av det svenska EU-medlemskapet i mitten av 1990-talet var intresset för EU stort i den svenska finans- och affärspressen. Sedan dess verkar det ha svalnat rejält.

Under åren 1994 och 1996 hade den numera nedlagda *Finanstidningen* en korrespondent i Bryssel. Därefter tog det stopp. Magasinet *Veckans affärer*, som gick i graven vid årsskiftet 2019–2020, hade två korrespondenter 1994 och en korrespondent under resten av 1990-talet, därefter ingen.

Sedan också *Dagens Industri* drog in sin Brysselkorrespondent 2011 sköts den enda kontinuerliga och specialiserade ekonomibevakningen för svenska medier av en enskild journalist – korrespondenten för nyhetsbyrån *Direkt*.

Nedgången rör också branschtidningar som tidigare rapporterar om politikområden som i hög grad styrs av EU-beslut. *Transportnytt*, *Foodwire*, *ERA* och *Land* hade tidigare, men inte längre, Brysselkorrespondenter som följde EU-politiken inom transport, livsmedel, energi och lantbruk.

Eftersom jordbrukspolitik är ett av få utgiftsområden som nästan helt och hållet finansieras av EU-budgeten och knappt alls ur nationella statsbudgetar, brukar lantbrukare och skogsbrukares facktidningar hårdbevaka EU.

LRF:s medlemstidning *Land*, som är Sveriges största lantbrukstidning, hade en korrespondent i Bryssel under åren 1996–2012, men har det inte längre.

TV och radio

SOM-institutet på *Göteborgs universitet* mäter svensk opinion vad gäller politik, samhälle och massmedier, bland annat svenska folkets medievanor.⁴

År 2018 uppgav 47 procent av de tillfrågade att de tittar på SVT:s nyheter minst fem gånger i veckan, medan 28 procent att de lyssnar på riksnyheter i *Sveriges radio* minst fem gånger i veckan. *SVT* är svenskars främsta nyhetskälla, enligt SOM:s opinionsmätning.

Trots att *SVT* alltså är viktigare än *SR* vad gäller nyhetsförmedlingen till svenskar, så har *SVT* mindre Brysselnärvaro än *SR*.

De båda public service-medierna har sedan 2014 varsin korrespondent i Bryssel. Men medan *SR*:s korrespondent i huvudsak bevakar just EU-institutionerna i Bryssel, är *SVT*:s korrespondent ”Europakorrespondent” och förväntas resa runt på kontinenten och rapportera om nationella val, självständighetsrörelser, terrorattacker och demonstrationer.

Det har inte alltid sett ut såhär: I början av 2000-talet hade svensk public service-TV tre Brysselkorrespondenter. 2010 och åren däromkring hade *SVT* två korrespondenter stationerade i EU:s huvudstad, varav den ena var resande Europakorrespondent och den andra bevakade EU-institutionerna. Och sedan 2014 har *SVT* alltså en enda Brysselbaserad Europakorrespondent.

---

⁴ Svenska trender 1986-2018, Johan Martinsson och Ulrika Andersson (red.), SOM-institutet, Göteborgs universitet, 2019.

SR har haft en enda fast Brysselkorrespondent under hela 2000-talet, ibland med ytterligare en ackrediterad journalist som gjort inslag för SR:s tysktalande eller turkisktalande sändningar.

I *SOM-undersökningen* från 2018 uppger också 35 procent av de tillfrågade svenskarna att de tittar på TV4:s nyhetsprogram minst fem gånger i veckan.

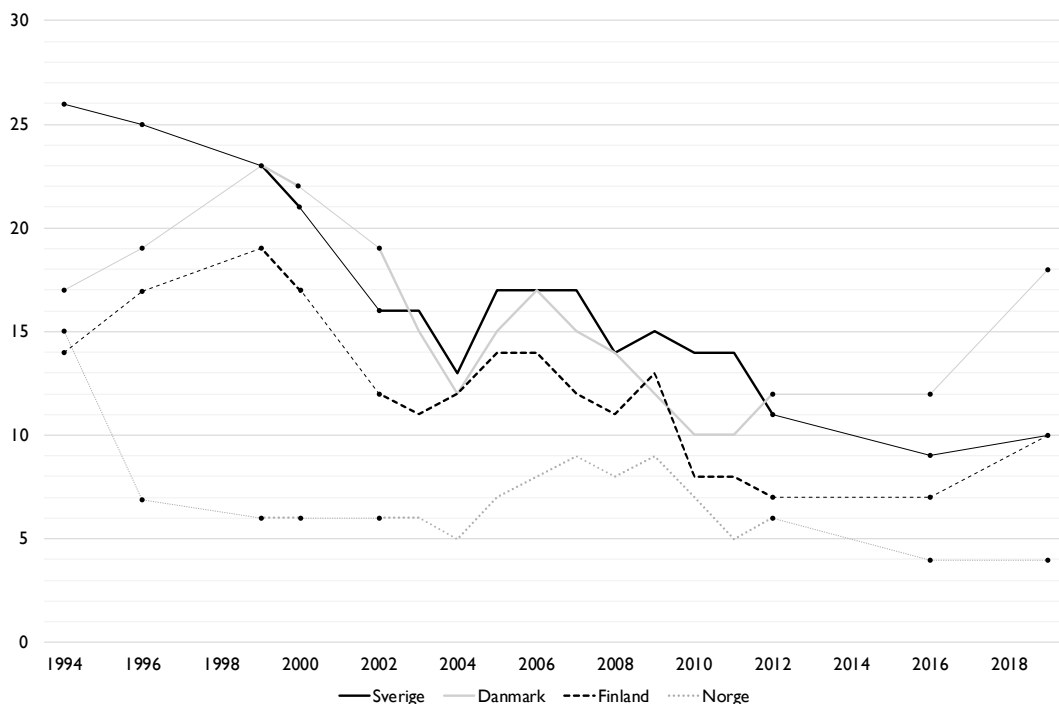
TV4 är alltså en av de allra viktigaste nyhetsförmedlarna i Sverige. Men inte vad gäller just EU-nyheter. Under några år på 1990-talet hade TV4 en korrespondent i Bryssel, men kanalen har under 2000-talet aldrig haft en ackrediterad EU-journalist.

Nordiska Brysselkorrespondenter

Av de nordiska länderna var det Danmark som var först att gå med i det som idag är EU, redan 1973. Sverige, Finland och Norge folkomröstade om medlemskap samma år: 1994. I Sverige och Finland blev det ja, i Norge nej.

Efter det norska nejjet sjönk omedelbart intresset för EU hos norska medier. Sedan 1996 har antalet ackrediterade norska EU-journalister hela tiden varit färre än tio, de senaste åren bara fyra. De norska medier som har en kontinuerlig EU-bevakning är Norges största dagstidning *Aftenposten*, nyhetsbyrån *NKB* och public service-kanalen *NRK*.

Figur 2. Ackrediterade journalister för nordiska medier, 1994–2019

Kommentar: Antalet journalister för nordiska medier med EU-ackreditering, åren 1994 till 2019. Uppgifterna kommer ifrån EU-kommissionen. Tunn linje markerar att data saknas för de aktuella åren.

Hur jämför sig den svenska journalistkåren i Bryssel med journalisterna från de andra nordiska EU-länderna Danmark och Finland?

I januari 2019 var 10 journalister ackrediterade för finska medier, alltså lika många som svenskarna. Men Finland är bara hälften så stort som Sverige sett till folkmängd.

Den danska korrespondentkåren var i januari 2019 nästan dubbelt så stor som den svenska, trots att det också i Danmark bara bor hälften så många som i Sverige. Totalt var 18 danska journalister då ackrediterade till EU-institutionerna.

Bara två svenska dagstidningar hade år 2019 medarbetare i Bryssel: *DN* och *SvD*. Från Danmark var två korrespondenter ackrediterade för *Politiken*, en för *Berlingske* och en för *Jyllands-Posten*. Utöver det har finansstidningen *Børsen* (motsvarande *Dagens Industri*) en korrespondent och den vänsterlutande dagstidningen *Information* en annan.

De tre största danska rikstäckande morgontidningarna *Politiken*, *Jyllands-Posten* och *Berlingske* tar också regelbundet in praktikanter från danska journalisthögskolor till att gå bredvid EU-korrespondenterna, något som de svenska dagstidningarna aldrig gör. Bara EU-sajten Europaportalen har då och då praktikanter i Bryssel.

Två danska journalister var 2019 ackrediterade för *Altinget* och två för *Watch Media*. Dessa medier är relativt nya och specialiserade på politikbevakning. De har ungefär samma upplägg: en allmänpolitisk rapportering som är gratis tillgänglig och ämnesspecifika nyhetsbrev bakom betalvägg.

Någon motsvarighet till dessa två uppstickare finns inte i Sverige. *Altinget* har visserligen en svensk gren men den är liten i jämförelse med den danska och har heller inte någon Brysselkorrespondent.

Något som står ut i en nordisk jämförelse är att den minimalistiska svenska ekonomijournalistiken. Den danska dagstidningen *Børsen* har med undantag för åren 2008–2011 alltid haft minst en korrespondent i Bryssel. Och finska *Kaupalehti* har alltid en korrespondent i Bryssel.

Tabell 2. Nordiska korrespondenter i Bryssel 2019

	Sverige	Finland	Danmark
Dagstidning	Dagens Nyheter	Helsingin Sanomat	Politiken
	Svenska Dagbladet	Kauppalehti	Politiken
	Europaportalen	Kauppalehti	Jyllandsposten
	Europaportalen		Berlingske Borsen Information Altinget Altinget Watch Medier Watch Medier
TV och radio	SR	YLE	DR
	SVT	YLE	DR
		YLE	DR
			TV2
			TV2
Nyhetsbyrå	TT	STT/FNB	Ritzau
	Direkt		Ritzau
Övrigt	Frilans	Nykypäivä	Frilans
	Frilans	Maaseudun Tulevaisuus Frilans	
Totalt	10	10	18

Kommentar: Nordiska medier med ackrediterade journalister år 2019. Uppgifterna kommer från EU-kommissionen.

Jämfört med sina nordiska systerbolag har svensk public service också klart mindre EU-bevakning. År 2019 hade svensk public service 1,5 EU-korrespondenter (en radiokorrespondent + en halv tv-korrespondent, med tanke på att den sistnämnda täcker hela Europa), medan danska public service-bolaget *DR* och finska *YLE* hade tre korrespondenter vardera.

Danska *TV2* – en kommersiell tv-kanal med nyhetsanspråk – hade 2019 två Brysselkorrespondenter. Och den danska tv-kanalen har sedan 1994 alltid haft en eller två korrespondenter. Medan den svenska systerkanalen *TV4* alltså inte har någon EU-korrespondent.

Antalet svenska Brysselkorrespondenter har som sagt sjunkit rejält över tid. Förmodligen är bilden densamma om man tittar på antalet korrespondenter i andra delar av världen. Det kostar helt enkelt pengar att ha reportrar på plats och i takt med att medier pressas ekonomiskt dras de dyraste tjänsterna in.

Men den minimalistiska svenska närvaron i Bryssel kan inte bara förklaras med ekonomi – samma redaktioner lyckas ha en eller flera utsända reportrar i USA. Och svenska medier har mycket mindre EU-närvaro än medier i de andra nordiska länderna, i förhållande till ländernas storlek.

Dagens svenska redaktörer verkar faktiskt särskilt ointresserade av att följa EU-processerna på plats i Bryssel. Men om det beror på okunskap om hur mycket EU faktiskt påverkar svensk politik eller om man helt enkelt väljer att ge mediekonsumenterna vad de vill ha, får stå osagt.